

Nr 11

Bevillningsutskottets betänkande med anledning av motioner angående slopande av vissa punktskatter.

(1:a avd.)

Bevillningsutskottet behandlar i detta betänkande följande motioner

1) de likalydande motionerna I: 681 av herr *Brundin* samt II: 823 av fröken *Wetterström* och herr *Hovhammar*, vari hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om skyndsamt förslag angående avveckling av den särskilda varuskatten på choklad och konfektyrvaror;

2) de likalydande motionerna I: 690 av herr *Mattsson m. fl.* och II: 776 av herr *Andersson* i Örebro *m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär förslag till nästa års riksdag om avveckling av försäljningsskatten på guldsmedsvaror.

Gällande bestämmelser m. m.

Försäljningsskatt

Enligt förordningen om försäljningsskatt (SFS 1948: 85) föreligger skatteplikt — med vissa smärre undantag — beträffande följande varor, i den mån de yrkesmässigt säljs inom riket eller införs hit, nämligen knutna mattor innehållande natursilke ävensom andra knutna mattor med ett knutantal överstigande 25 000 per kvadratmeter; naturpärlor och ädelstenar och produkter därav samt varor av ädel metall, allt i den mån de icke utgör artiklar för tekniskt bruk. Till den 1 juli 1965 utgick försäljningsskatten också på grammofonvaror.

Skatten utgår med 20 % av beskattningsvärdet, vilket senare i princip är lika med varans pris till konsument inklusive försäljningsskatten men exklusive mervärdeskatten. Enligt särskilda bestämmelser skall i vissa fall skatt erläggas med lägst visst belopp per kalenderår (minimiskatt).

Försäljningsskatten redovisas till kontrollstyrelsen av hos styrelsen registrerade säljare. För vara, som införes till riket av annan än registrerad säljare, skall skatten erläggas till tullverket. Skattskyldig är därvid den för vars räkning införseln äger rum.

Försäljningsskattens utveckling belyses av följande statistik för åren 1961—1966.

År	Antal den 31/12 registrerade säljare av			Till kontrollstyrelsen erlagd skatt, 1 000 kr.			Till tull- verket erlagd skatt, 1 000 kr.
	Guldsmeds- varor	Grammo- fonvaror	Knutna mattor	Guldsmeds- varor	Grammo- fonvaror	Knutna mattor	
1961	1 290	359	109	28 346	9 967	3 886	511
1962	1 341	326	112	33 147	8 562	4 513	483
1963	1 383	302	119	39 054	9 145	5 181	743
1964	1 430	309	130	42 747	8 982	5 811	655
1965	1 465	—	146	46 662	6 895	7 233	779
1966	1 434	—	152	44 971	313	6 597	592

Av riksrevisionsverkets i årets finansplan redovisade inkomstberäkning framgår att försäljningsskatt på guldsmedsvaror och knutna mattor under budgetåret 1967/68 inflöt till kontrollstyrelsen med 54,2 milj. kr. Under tiden juli—oktober 1968 erlades 15,0 milj. kr. mot 15,1 milj. kr. under samma tid 1967.

Med hänsyn till att någon ökning av skatteintäkten inte ägt rum och då marknadsläget inom hithörande branscher är något osäkert, beräknas intäkterna för budgetåret 1968/69 till 54 milj. kr., för budgetåret 1969/70 till 56 milj. kr. och för budgetåret 1970/71 till 59 milj. kr.

Särskild varuskatt på choklad- och konfektyrvaror

Enligt förordningen om särskild varuskatt (SFS 1941: 251) utgår sådan skatt för följande slag av varor, där de tillverkas yrkesmässigt inom riket för avsalu eller för vidare bearbetning eller ock införs till riket, nämligen flertalet choklad- och konfektyrvaror, vissa pulver och tabletter för läskedrycksberedning samt vissa tekniska preparat. Som skattepliktig tillverkning anses även omformning, omarbetning och i vissa fall omförpackning av skattepliktig vara, avsedd att hållas till salu i sålunda förändrat skick.

Fr. o. m. 1/7 1965 slopades den särskilda varuskatten på socker och sirap, tandkräm och munvatten m. fl. dylika varor samt spelkort. För övriga kemisk-tekniska varor samt för choklad- och konfektyrvaror fastställdes skattesatsen till enhetligt 50 % av beskattningsvärdet. Detta värde är beträffande tekniska preparat i princip lika med det pris varan betingar vid försäljning till detaljist och beträffande övriga varor i princip lika med priset vid försäljning i större poster till grossist. I intetdera fallet skall därvid den särskilda varuskatten inräknas i priset.

Den särskilda varuskatten uppbärs av kontrollstyrelsen, när skattepliktig vara tillverkats inom landet eller införts hit av importör, som i särskild ordning blivit registrerad hos kontrollstyrelsen. Skattskyldig är tillverkaren eller importören. Skatten för vara, som införs till riket av annan än registrerad importör, erlaggs till tullverket samtidigt med tullen.

I samband med den provisoriska lösningen av vissa problem för livsmedelsindustrin till följd av Sveriges anslutning till EFTA infördes utjämningskatt (SFS 1968: 258) på vissa choklad- och konfektyrvaror samt på wafers och biscuits. Fr. o. m.

den 1 juli 1966 höjdes utjämningsskatten från 50 öre till 60 öre för kilogram av de skattepliktiga varorna.

Skatteutvecklingen belyses av följande uppgifter för åren 1961—1966.

År	Antal den 31/12 hos kontrollstyrelsen registrerade tillverkare och importörer			Till kontrollstyrelsen erlagd skatt, 1 000 kr.				Till tullverket erlagd skatt, 1 000 kr.	
	Choklad- o. konfektyrvaror, socker o. sirap, glass samt wafers o. biscuits	Tekniska preparat	Spelkort	Choklad- o. konfektyrvaror, glass wafers o. biscuits	Socker och sirap	Tekniska preparat	Spelkort		
	Totalt	Därav enbart glass							
1961	1 929	796	262	3	178 513	53 323	50 599	502	21 588
1962	1 840	701	268	4	185 837	58 223	63 299	809	22 452
1963	1 055	—	263	4	186 200	61 044	71 755	943	22 657
1964	1 013	—	258	4	191 827	45 832	78 718	876	30 497
1965	981	—	248	—	187 857	26 200	81 797	434	24 577
1966	957	—	243	—	186 060	—323	83 864	—	16 858

De sammanlagda inkomsterna på titeln särskilda varuskatter beräknas för budgetåret 1969/70 till 420 milj. kr., varav ca 110 milj. kr. kan hänföras till tekniska preparat, varför skatteinkomsten på choklad- och konfektyrvaror bör beräknas till 310 milj. kr.

Frågornas tidigare behandling

Frågan om punktskatternas bibehållande eller avveckling prövades av 1963 års riksdag med anledning av då väckta motioner angående avveckling helt eller delvis av dessa skatter. Riksdagen beslöt på bevillningsutskottets förslag (BeU 1963: 16) att överlämna samtliga motioner till allmänna skatteberedningen för beaktande. Utskottet uttalade bl. a. som sin uppfattning att ju mer den allmänna varuskatten höjes desto mer framträder olägenheterna av punktskatterna.

Allmänna skatteberedningen förordade i sitt betänkande Nytt skattesystem (SOU 1964: 25) att de särskilda varuskatterna skulle avvecklas vid införande av en mervärdeskatt.

Yrkanden om avveckling av försäljningsskatten framfördes till såväl vår- som höstriksdagen 1965. Yrkandena har i huvudsak motiverats med beskattningens snedvridande effekter och vissa därav betingade konkurrensrubbingar. Även skattens hämmande effekt på det konstnärliga ädelsmidet har åberopats liksom den obeskattade resandeförseln av ädelmetallvaror. Motionerna avstyrktes med hänvisning i första hand till det därav föranledda skattebortfallet.

Vid 1967 års vårriksdag behandlade bevillningsutskottet (BeU 1967: 31) motioner om avveckling av försäljningsskatten och den särskilda varuskatten på tekniska preparat och anförde därvid bl. a. följande.

Som utskottet inledningsvis antydde kan de anförda skälen för en avveckling

av den särskilda varuskatten på tekniska preparat inte anses väga särskilt tungt. Utskottet finner att man vid denna frågas bedömande måste beakta att åtskilliga av de argument bortfallit, som branschens representanter anförde till allmänna skatteberedningen mot denna skatt. De rent hygieniska artiklarna som schamponeringsmedel och munvårdspreparat har undantagits från skatteplikt, de påtalade olägenheterna av tre olika skattesatser har undanröjts genom införandet av en enhetlig skattesats, och den tidigare förekommande tredubbla beskattningen av alkoholhaltiga kosmetiska preparat har ändrats genom borttagandet av omsättningsskatten på teknisk sprit. De principiella skäl för en allmän punktskatteavveckling med hänsyn till dessa skatters konkurrensnedvridande effekt, som allmänna skatteberedningen påvisade, kan enligt utskottets mening alltjämt anföras i fråga om i första hand försäljningsskatten och pälsvaruskatten, men de gör sig inte gällande med samma tyngd i fråga om den särskilda varuskatten. Utskottet anser därför att frågan om en avveckling av sistnämnda skatt, som ger betydande inkomster, främst måste bedömas från statsfinansiell synpunkt.

I prop. 1968: 100 om införande av mervärdeskatt uttalade finansministern i fråga om avvecklingen av punktskatterna följande.

Som jag nämnt i det föregående ansåg allmänna skatteberedningen att införandet av en mervärdeskatt borde kombineras med en avveckling av vissa punktskatter. Vid sidan av mervärdeskatten borde utgå endast sådana särskilda skatter, som kunde anses motiverade av särskilda skäl, såsom skatterna på sprit, vin, maltdrycker, tobaksvaror och motorbränslen. Övriga punktskatter borde slopas, vilket i nuläget skulle betyda en avveckling av den särskilda varuskatten på chokladvaror, skönhetsmedel m. m., försäljningsskatten på guldsmedsvaror och äkta mattor, pälsvaruskatten, läskedrycksskatten samt skatten på lättöl. Denna inställning till punktskatterna biträdades av flertalet remissinstanser, men det förekom också yttranden om att punktskatterna borde bibehållas eftersom de möjliggjorde ett lägre uttag av mervärdeskatt.

I det i fjol avgivna betänkandet avseende den verkställda översynen av skatteberedningens mervärdeskatteförslag har punktskattefrågan inte närmare behandlats. Utredningsuppdraget gällde den tekniska utformningen av en mervärdeskatt och därmed ansåg sig utredningen inte ha anledning att behandla punktskatterna i vidare mån än som betingats av förslaget att inrymma det energiskattebelagda området under mervärdeskatten. I punktskattefrågan uttalas i övrigt endast, att det inte tillkommit något nytt som föranledde särskilt beaktande från teknisk synpunkt i det fall införandet av en mervärdeskatt skulle kombineras med en avveckling av vissa punktskatter. Tvärtom framhölls, att de ändringar av punktskatterna, som skett efter det skatteberedningens betänkande avlämnats, borde underlätta införandet av en mervärdeskatt. Detta borde följa av att den särskilda beskattningen av bl. a. socker, sirap och grammofonvaror slopats under mellantiden.

I flera remissyttranden över detta betänkande har man dock erinrat om skatteberedningens ställningstagande till punktskatterna och vidhållit uppfattningen att en avveckling av dessa skatter i den omfattning beredningen förordat bör ske vid övergång till mervärdeskatt. Uttalanden av samma innebörd har också framförts i skrifter till finansdepartementet av både branschorganisationer och enskilda företag, som berörs av de i sammanhanget aktuella punktskatterna.

De punktskatter det här är fråga om tillför staten betydande inkomster. För

budgetåret 1968/69 beräknas den sammanlagda intäkten härav uppgå till inemot 500 milj. kr. Det är omöjligt att avstå från dessa inkomster. En punktskatteavveckling skulle därför kräva att inkomstbortfallet därav måste kompenseras genom andra skatteåtgärder. En höjning av den generella indirekta beskattningen torde vara den enda möjligheten att kompensera ett inkomstbortfall av denna storlek. I valet mellan att höja mervärdeskatten med inemot en procentenhet, som skulle erfordras, och att bibehålla en i princip oförändrad punktbeskattning anser jag avgörande skäl tala för den sistnämnda lösningen. Även om jag är medveten om att skäl kan åberopas för en avveckling eller modifiering av vissa punktskatter är jag således inte beredd att i samband med införandet av mervärdeskatten vidta några andra ändringar i den indirekta beskattningen. En punktskatteavveckling måste skjutas på framtiden.

Bevillningsutskottet (BeU 1968: 45) anslöt sig till detta uttalande och konstaterade att utskottet i enlighet härmed inte kunde tillstyrka något av de många yrkanden som framställts vid riksdagens början eller med anledning av propositionen om avveckling helt eller delvis av vissa punktskatter, då det saknades ekonomiskt utrymme för sådana åtgärder. Utskottet hade därmed inte frånträtt sin tidigare uttalade uppfattning att en punktskatteavveckling i princip var en angelägen åtgärd.

Riksdagen beslöt enligt utskottets hemställan.

Motionerna

I: 681 och II: 823

Den svenska chokladindustrin är en renodlad jordbruksindustri emedan $\frac{2}{3}$ av dess råvaruförbrukning kommer från det svenska jordbruket och resten från jordbruk utanför landets gränser. Detta innebär att den högprislinje för jordbruksvaror som förs i Sverige i allra högsta grad påverkar den svenska chokladindustrins kostnadsläge i negativ riktning jämfört med de utländska företag som har större tillgång till jordbruksvaror till de lägre världsmarknadspriserna. Dessutom drabbas även den svenska chokladindustrin av den internationellt sett kraftiga stegringen av lönekostnaderna.

En lönsamhetsutredning som gjorts kring årsskiftet 1967/68 rörande de tio största företagen i branschen visar, att en successiv och allvarlig lönsamhetsförsämring skett.

Av det ovan anförda framgår att den inhemska chokladindustrin inte bara har ett oförmånligt kostnadsläge jämfört med annan inhemsk industri, utan framför allt att den har ytterst svårt att konkurrera med utländska företag på såväl hemmasom världsmarknaden.

Som belägg för det sista kan redovisas att medan hemmaproduktionen under 1960-talet ökat med ca 30 % har importen ökat med inte mindre än 170 %.

För att förbättra den svenska chokladindustrins konkurrensläge och möjlighet att överleva och expandera borde den speciella och diskriminerande varuskatten

på choklad- och konfektyrvaror avvecklas, vilket även skulle innebära en ökad trygghet för de anställda.

I det förslag till nytt skattesystem som allmänna skatteberedningen lade fram 1964 behandlades den indirekta beskattningens utformning. Beredningen ansåg därvid att särbeskattningen på choklad- och konfektyrvaror borde avvecklas av såväl skattetekniska som produktions- och konkurrensskäl. Redan 1952 års kommitté för indirekta skatter förordade ett slopande av punktskatterna i och med införandet av en generell indirekt beskattning.

Genom den fortgående internationaliseringen av handeln som sker på grund av tullarnas successiva avveckling ökar kraven på att det svenska skattesystemet får en sådan utformning att den inhemska chokladindustrin ges möjlighet att på lika villkor konkurrera med utländsk industri på såväl hemma- som världsmarknaden.

Ett slopande av den särskilda varuskatten på choklad- och konfektyrvaror skulle innebära en stor förbättring i detta avseende.

I: 690 och II: 776

Försäljningsskatten utgör 20 % av beskattningsvärdet (konsumentpriset inkl. skatt). Tillsammans med mervärdesskatten och den särskilda kontrollstämpelavgiften utgör de totala kostnaderna för skatte- och kontrollavgifter ca 40 % av varans pris. Till detta kommer icke oväsentliga kostnader för redovisningsförfarandet.

Skatten utgår inte enbart på råmaterialet utan även på den arbetstid som nedlagts vid produktens framställning. I arbetstiden inräknas då såväl produktivt som administrativt arbete. En kund som till en guldsmed lämnar in ett smycke för nedsmältning och omarbetning får alltså betala denna »lyxskatt». Det faktum att den nedlagda arbetstiden beskattas drabbar de konsthantverkare som arbetar med ädelmetaller speciellt hårt; värdet av deras produkter utgörs till största delen av konstnärens arbetsinsats. Till de avsevärda kostnader som själva skatten utgör kommer de allt besvärligare marknadsförhållanden som råder i branschen. Bl. a. har priset på finsilver under det senaste året stigit med ca 70 %. Priset på finguld har ökat med ca 16—17 %.

I ett hårt konjunkturläge med betydande strukturförändringar som går ut över enskilda yrkesutövare, såväl anställda som företagare, utgör den höga skattebelastningen en betydande svårighet.

Försäljningsskatten har även lett till att en omfattande illegal handel förekommer. Sålunda försiggår en betydande smuggling av guldsmedsvaror. Vidare förekommer mindre nogräknade företag, som på olika sätt kringgår skattebestämmelserna.

De liberala införselbestämmelserna för resande medför ett stort avbräck för guldsmedsbranschen. Härtill kommer att ett mycket stort antal svenskar årligen under utlandsvistelser i god tro köper dels ostämplade varor, som vid närmare granskning visar sig vara undermåliga, dels guldsmedsvaror försedda med svenska ansvarsstämplar.

Den höga beskattningen på guldsmedsvaror gör att den skattefria försäljningen ombord på flygplan och fartyg i internationell trafik ytterligare försämrar de lojala guldsmedsföretagens konkurrenssituation.

På grund av den svenska guldsmedsbranschens mycket kringskurna position med betydande statliga pålagor, en allt sämre lönsamhet, ökande svårigheter att bereda personalen sysselsättning inom industrin, på verkstäderna och i butikerna, en sjunkande omsättning och en i väsentlig grad tilltagande konkurrens från grannländerna har branschen försatts i ett ytterst prekärt läge.

Bevillningsutskottet har tidigare vid behandlingen av motioner i ämnet anfört att utskottet delade motionärernas uppfattning att en avveckling av försäljningsskatten borde komma till stånd.

Försäljningsskatten på guldsmedsvaror är — jämte skatten på knutna mattor — den enda kvarvarande punktskatt som uttages i detaljhandelsledet.

De olika system som tillämpas i fråga om försäljningsskatten och mervärdeskatten komplicerar ytterligare i hög grad de svenska guldsmedernas bokförings- och redovisningsarbete. Beträffande silver bör speciellt beaktas att i detta material framställs en mängd småartiklar av typ armband, ringar, berlocker, många gånger med ett försäljningspris under 5 kronor. En speciell skatte- och kontrollbokföring för denna mängd småartiklar skapar betydande administrativa svårigheter för företagarna.

Här bör också ytterligare understrykas det märkliga läge som den grupp konstnärer som arbetar i silver har kommit i jämfört med andra konstnärliga yrkesutövare. Konstnärligt arbete är i princip inte belagt med skatt. När det gäller silversmeder belastas dessa speciella konstnärer med ett 25-procentigt påslag på såväl idé som arbete på grund av att den materia de arbetar med är silver i stället för annat material.

Med hänvisning till ovan nämnda synpunkter anser motionärerna principiellt att försäljningsskatten på guldsmedsvaror bör avvecklas snarast möjligt. Vid beräkning av de ekonomiska konsekvenserna av en sådan avveckling bör man ta hänsyn till att den ökade försäljningen i Sverige — som blir följden av en sådan avveckling — medför en ökad intäkt av mervärdeskatt samt på längre sikt ökad inkomstskatt på grund av ökad lönsamhet och ökad sysselsättning.

Utskottet

Frågan om avveckling helt eller delvis av vissa av de särskilda punktskatterna har upprepade gånger varit föremål för riksdagens prövning. Uppslutningen kring avvecklingskraven ökade starkt sedan allmänna skatteberedningen i sitt betänkande Nytt skattesystem enhälligt förordat att de särskilda varuskatterna och läskedrycks-skatten skulle slopas och den allmänna energiskatten ersättas med mervärdeskatt, då sistnämnda skatteform infördes. Finansministern fann emellertid inte det statsfinansiella läget tillåta någon punktskatteavveckling i samband med föregående års beslut att införa mervärdeskatten, varför en sådan åtgärd ställdes på framtiden. Denna uppfattning accepterades då i stort sett av alla politiska partier. I valet mellan att höja mervärdeskatten med inemot en procentenhet, som skulle erfordras, och att bibehålla en i princip oförändrad punktbeskattning ansåg finansministern avgörande skäl tala för den sistnämnda lösningen. Punktskattefrågan kan alltså komma att tas upp till förnyad prövning om en höjning av mervärdeskatten blir aktuell.

Mot den bakgrunden synes det utskottet inte motiverat att — som i de föreliggande motionerna sker — lägga fram förslag som endast syftar till avveckling av vissa delar av de särskilda varuskatterna utan beaktande av att likartade problem finns på angränsande skatteområden. Utgångspunkten för motionärernas resonemang får antas vara att de anser de avsedda skatteområdena särskilt missgynnade. Utskottet har tidigare uttalat att försäljningsskatten och pälsvaruskatten borde kunna räkna med en viss prioritet vid en skatteavveckling på grund av att de besvärande konsekvenserna av dessa skatter är särskilt påtagliga. De skäl som i motionerna I: 690 och II: 776 nu åberopas för en avveckling av försäljningsskatten på guld-smedsvaror är i stort sett desamma som framfördes då utskottet gjorde sin tidigare bedömning. Utskottet finner inte anledning att nu frånträda denna uppfattning.

De argument som framförs i motionerna I: 681 och II: 823 till stöd för slopande av den särskilda varuskatten på choklad- och konfektyrvaror synes utskottet vara föga bärkraftiga och på vissa punkter missvisande. Motionärerna gör gällande att chokladindustrin skulle ha ett särskilt besvärligt läge på grund av att den måste arbeta med jordbruksråvaror som fördyras av den svenska jordbruksregleringen. Man bör emellertid inte bortse från det system med utjämningskatt och råvaruprisutjämning som införts för att eliminera olikheterna i råvarupris mellan importerade och inhemska choklad- och konfektyrvaror och som — såvitt utskottet har sig bekant — lett till den avsedda utjämningen. Motionärerna framhåller vidare den ökande importen som ett bevis för att beskattningen diskriminerar den svenska chokladindustrin men nämner inte att importökningen till stor del kan antas bero på tullavvecklingen inom EFTA under den tidsperiod som avses.

Utskottet har med dessa synpunkter inte velat markera någon i princip ändrad inställning till punktskatternas avveckling utan endast velat understryka dels att en avveckling kan bedömas olika för de skilda områdena, dels att frågan torde vinna på att tas upp till förnyad prövning i ett större sammanhang då förutsättningar för kompensation för uppkommande skattebortfall kan garanteras.

Med hänsyn främst till de statsfinansiella följderna avstyrker utskottet de här behandlade motionerna.

Med hänvisning till vad sålunda anförts hemställer utskottet

att riksdagen avslår

1) motionerna I: 681 och II: 823,

2) motionerna I: 690 och II: 776.

Stockholm den 6 mars 1969

På bevillningsutskottets vägnar:

JOHN ERICSSON

Närvarande

från första kammaren: herr John Ericsson (s), fröken Ranmark (s), herrar Lundström (fp), Yngve Nilsson (m), Tage Johansson (s), Gösta Jacobsson (m), Tistad (fp), Paul Jansson (s), Mattsson (cp) och Arne Pettersson (s); samt

från andra kammaren: herrar Magnusson i Borås (m), Brandt (s), fru Nettelbrandt (fp), herrar Carlstein (s), Eriksson i Bäckmora (cp), Wikner (s), Josefsson i Halmstad (s), fru Berglund (s), herrar Leander (s) och Josefson i Arrie (cp).

Reservation

av herrar *Lundström* (fp), *Yngve Nilsson* (m), *Gösta Jacobsson* (m), *Tistad* (fp), *Mattsson* (cp), *Magnusson* i Borås (m), fru *Nettelbrandt* (fp), *Eriksson* i Bäckmora (cp) och *Josefson* i Arrie (cp).